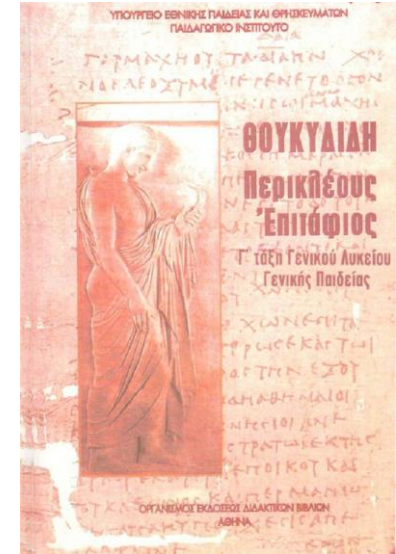

Διδασκαλία Επιταφίου

Γιούλη Χρονοπούλου

Σεπτέμβριος 2018

Θουκυδίδου Περικλέους Επιτάφιος

Προτομή του Περικλή με την επιγραφή «Περικλής Ξανθίππου Αθηναίος», μαρμάρινο ρωμαϊκό αντίγραφο από αυθεντικό ελληνικό του Κρεσίλα με κορινθιακή περικεφαλαία, 430 π.Χ., Μουσεία Βατικανού.

Philipp Foltz «Ο
Επιτάφιος του
Περικλή» (1852)

Στόχοι της διδασκαλίας

- Κατανόηση περιεχομένου
- Ανάδειξη χαρακτηριστικών άμεσης δημοκρατίας
- Ανάδειξη βασικών αξιών δημοκρατικού πολιτεύματος
- Επισήμανση βασικών θεμάτων
- Ερμηνεία απόψεων ρήτορα σε σχέση με το συγκεκριμένο ιστορικό και πολιτικό πλαίσιο
- Επισήμανση ρητορικών στρατηγικών (και πιθανών εξιδανικεύσεων) – δομή, επιχειρηματολογία (συμβάσεις κειμενικού είδους – ρητορικός επιδεικτικός λόγος)
- Στοχασμός για το τότε και το σήμερα – Κριτική σκέψη

Τρόποι

- Διακειμενικές προσεγγίσεις με χρήση παράλληλων κειμένων (αρχαίων και σύγχρονων)
- Προσοχή στην ιστορικότητα – Αποφυγή απλουστευμένων ανιστορικών συγκρίσεων (π.χ. δεδομένο ότι ήταν δουλκτητική κοινωνία – δεν αναιρείται η έννοια της δημοκρατίας)
- Αλλά, συζήτηση και για τη σύγχρονη δημοκρατία, τη στάση των πολιτών, κλπ.
- Βιωματικές προσεγγίσεις

Κεραμεικός

Τρόποι

- Έμφαση στην ερμηνεία (ενδοκειμενικό επίπεδο)
- Αξιοποίηση μετάφρασης (ενδεχομένως και άλλων μεταφράσεων)
- Χρήση και παράφρασης – πιο ελεύθερης απόδοσης (αρχικά)
- Δυνατότητα διδασκαλίας από τη μετάφραση στο πρωτότυπο
- Να εντοπίζονται οι λέξεις – κλειδιά (στα αρχαία) και η δομή της ενότητας
- Δομικό διάγραμμα μικροκειμένου (από κοινού με μαθητές)
- Μπορούμε να θέτουμε ερωτήσεις και να απαντούν με φράσεις από το αρχαίο κείμενο

Τι πρέπει να συζητηθεί (εισαγωγικά)

- Το είδος του κειμένου
- Δημηγορία: ρητορικός λόγος εντός ιστορικού λόγου
- Ο τρόπος εργασίας του Θουκυδίδη – ο σκοπός της καταγραφής – ο ρόλος των δημηγοριών
- Ο ρόλος της συγκεκριμένης δημηγορίας – Οι διαφορές από τις άλλες - Η ιστορική συγκυρία
- Το πρόβλημα της πατρότητας
- Το ότι γράφεται μετά την ήττα (Επιτάφιος της Αθήνας;)
- Ο πάτριος νόμος - Ο θεσμός των επιταφίων λόγων
- Το πολίτευμα της δημοκρατίας

Γιώργος Καλακαλάς, οδός Περικλέους, Χολαργός, 2004

Για τις δημηγορίες

- Με τα λόγια του Καστοριάδη, που αντιμετωπίζει την ιστορία του Θουκυδίδη ως δομή τραγωδίας:
- *Στον Θουκυδίδη, οι δημηγορίες και τα επιχειρήματά τους ... βασίζονται πάντοτε στη δράση και παρεμβάλλονται σε πολύ ιδιαίτερες στιγμές. Οι Σπαρτιάτες, οι Κερκυραίοι, οι Αθηναίοι ή οι Συρακούσιοι συσκέπτονται. Μια φωνή παρουσιάζει τα επιχειρήματα υπέρ της μιας άποψης, μια άλλη παρουσιάζει την αντίθετη επιλογή - τελικά θα επιλεγεί μία από τις δύο. Οι δημηγορίες φωτίζουν επίσης εξαιρετικά ένα στοιχείο το οποίο δεν αποτελεί μόνο μέρος του πολέμου, αλλά της συνολικής θέσμησης των πόλεων στην αρχαία Ελλάδα, ρίχνοντας άπλετο φως στη διαδικασία διαβούλευσης και λήψης αποφάσεων στην πόλη. Οι δημηγορίες εκτυλίσσονται με τη μορφή διαλόγου και αντιπαράθεσης. Εκτός, βεβαίως, από τον Επιτάφιο.*

Θουκυδίδης Βιβλιοθήκη Μονάχου, 1964

Για την πατρότητα

- Επισημαίνουμε ότι, μολονότι και οι δυο άντρες βρίσκονται μέσα στον λόγο:
- Ο Θουκυδίδης είχε ακούσει τον λόγο του Περικλή.
- Λογικό είναι να υποθέσουμε ότι κρατούσε σημειώσεις, εφόσον είχε από την αρχή σκοπό να καταγράψει τα γεγονότα.
- Δεδομένης της έγνοιας του για αντικειμενικότητα και του γεγονότος ότι πρόκειται για έναν λόγο πολιτικού ηγέτη, θεωρούμε ότι βρίσκεται κοντά στην πραγματικότητα.

Τι πρέπει να τονιστεί (κατά την ανάπτυξη)

- Η σύγκριση του συγκεκριμένου λόγου με τους λοιπούς Επιταφίους.
- Οι λόγοι των διαφοροποιήσεων του συγκεκριμένου Επιταφίου.
- Ο ύμνος στην πόλη επισκιάζει τον ύμνο στους νεκρούς (νεκροί της πόλης).
- Η σύγκριση της Αθήνας με τη Σπάρτη (και εντέλει με όλες τις πόλεις – η Αθήνα παιδεία της Ελλάδας).
- Οι αξίες του αθηναϊκής πολιτείας και ζωής.

Heinrich Faltermeier, Περικλής, Αθήνα, Πλατεία Κοτζιά, 1971

Μια βασική ιδέα

- Δεν είναι απλώς οι νόμοι, αλλά οι ανθρωπολογικές στάσεις που επιτρέπουν την ύπαρξη της δημοκρατίας, οι οποίες, με τη σειρά τους, καθορίζονται από αυτήν.

Κεφ. 37

- Η Αθήνα παράδειγμα για τις άλλες πόλεις
- Η αναφορά στο πολίτευμα: δημοκρατία (διοικεί ο δήμος, οι πλείονες, όχι οι ολίγοι: ολιγαρχία)
- Η αρχή της πλειοψηφίας αίρεται προς δύο κατευθύνσεις:
- Ισότητα (όλοι ίσοι απέναντι στους νόμους: *κατά μεν τους νόμους προς τα ίδια διάφορα πασι το ίσον*)
- Αξιότητα (ορισμένοι κατακτούν τα αξιώματα βάσει αξιοκρατίας: *κατά δε την αξίωσιν... απ' αρετης προτιμαται*)

Ρωμαϊκό αντίγραφο από την προτομή του Κρεσίλα, Μουσεία Βατικανού

Κεφ. 37

- Ελευθερία, όχι καχυποψία
- Ανεκτικότητα, η πλειονοψηφία δεν ασκεί εξουσία εις βάρος της μειοψηφίας
- Εσωτερικός φραγμός προς την παρανομία (*διά δέος*)
- Σεβαστοί οι άγραφοι νόμοι
- Οι νόμοι προστατεύουν τους αδικούμενους (*όσοι επ' ωφελία των αδικουμένων κείνται*)
- Πρωτοποριακή η αντίληψη περί μη αυτονόητης υπακοής στους νόμους, αλλά συνειδητή πειθαρχία στους νόμους της δημοκρατίας λόγω του περιεχομένου τους.

Ενδεικτικές γλωσσικές ερωτήσεις

- Υπάρχουν λέξεις/φράσεις που δείχνουν ότι ο ρήτορας έχει στο νου του κάποιους άλλους με τους οποίους συγκρίνει τους Αθηναίους;
- Ποιος χρόνος κυριαρχεί στα ρήματα της ενότητας; Γιατί;
- Εντοπίστε αντιθέσεις στο κείμενο.
- *ουκ από μέρους το πλέον ες τα κοινά ή απ' αρετης προτιμαται*: Ποιοι είναι οι δύο όροι της σύγκρισης;

Ενδεικτικές υφολογικές ερωτήσεις

- *και όνομα μεν – μέτεστι δε*: ποια αντίθεση δείχνουν οι αντιθετικοί σύνδεσμοι;
- *ου ζηλούση..., παράδειγμα δε μαλλον*: τι προσθέτει στο κείμενο το σχήμα «άρση – θέση», πού αλλού το συναντούμε στο κείμενο;
- *των τε αιεί εν άρχη όντων...:* τι προσθέτει στο νόημα το χρονικό επίρρημα *αιεί*;
- *και μάλιστα αυτων οσοι τε επ' ωφελία των αδικουμένων κεινται και όσοι αγραφοι οντες...:* ποιος είναι ο ρόλος του επιρρήματος *μάλιστα* και των συνδέσμων *τε και*;
- *τα δημόσια διά δέος μάλιστα ου παρανομουμεν*: τι προσθέτουν στο νόημα οι επιρρηματικές εκφράσεις *διά δέος και μάλιστα*; Ανα έλειπαν, θα άλλαζε κάτι σημαντικό;

Κεφ. 38

- Δυο παραλείψεις που συζητήθηκαν:
- Η μη αναφορά στον θρησκευτικό χαρακτήρα των γιορτών (αφενός οι ιδέες του διαφωτισμού της εποχής, αφετέρου - και κυρίως - η αξία της ανθρώπινης καθημερινής δραστηριότητας, η οργάνωση της ζωής των πολιτών από την πολιτεία)
- Η μη αναφορά στα μεγάλα δημόσια έργα (πολύ πιθανό να εξέπεσε κομμάτι του λόγου, π.χ. *ιδίαις τε και δημοσίαις κατασκευαίς*, ειδάλλως σκόπιμη παράλειψη για την αποφυγή του συνειρμού με την απορρόφηση χρημάτων του συμμαχικού ταμείου στη δύσκολη αυτή περίοδο, την ώρα που, άλλωστε, τα δημόσια αυτά κτίσματα ήταν ορατά στους ακροατές).
- Ευζωία: *ανάπαυλαι των πόνων, τέρψις, αγαθά εκ πάσης γης τα πάντα, απόλαυσις*
- Για πνεύμα (*τη γνώμη*), ψυχή (*το λυπηρόν εκπλήσσει*), υλική υπόσταση (*καρπουσθαι...μηδέν οικειοτέρα τη απολαύσει...*)

Κεφ. 39

- Σαφής εδώ η αντιπαράθεση με τη Σπάρτη - Τα πολεμικά πράγματα
- Η δύσκολη αντιπαράθεση (η Σπάρτη φημισμένη για τη στρατιωτική δεινότητα)
- **Σπάρτη**
 - Ξενηλασίαι
 - Παρασκευαί, επίπονοι ασκήσεις
 - Απάται
 - Μετά νόμων (επιβολή νόμων)
- **Αθήνα**
 - Πόλις κοινή
 - Ανειμένη δίαιτα
 - Ευψυχία ες τα έργα
 - Τρόποι
- Την πόλιν κοινήν παρέχομεν ου ταις παρασκευαίς και απάταις
- **Ουκ** εστιν οτε ξενηλασίαις ες τα έργα ευψύχω
- Αθηναίοι: θετική διατύπωση, Σπαρτιάτες: αρνητική διατύπωση

Κεφ. 39

- Άρα δεν είναι απλώς ίσοι, αλλά κατ' ουσίαν ανώτεροι, αφού επιτυγχάνουν παρόμοιο αποτέλεσμα με μικρότερη προετοιμασία.
- Η ευψυχία στη μάχη προέρχεται ακριβώς από την πληρότητα της ζωής, την οποία καλούνται να υπερασπιστούν.

Ενδεικτικές ερωτήσεις για απάντηση στα αρχαία

- Πώς αφήνουν την πόλη τους οι Αθηναίοι για τους ξένους; (*κοινήν*)
- Με τι δεν τους εμποδίζουν; (*ξενηλασίαι*) - ετυμολογία
- Σε τι βασίζονται για να αντιμετωπίσουν τους εχθρούς; (*ες τα έργα ευψύχω*)
- Σε τι δεν βασίζονται; (*παρασκευαίς, ἀπάταις*)
- Με ποιον χαρακτηριστικό τρόπο ζουν; (*ανειμένως διαιτώμενοι*)
- κλπ.

Κεφ. 40

- Οι αξίες ζωής των Αθηναίων:
- Η αξία του μέτρου και του συγκερασμού (φιλοκαλούμεν μετ' ευτελείας, φιλοσοφούμεν ανευ μαλακίας)
- Η αξία της αισθητικής, πνευματικής καλλιέργειας
- Η αξία της εργασίας (αξιοσημείωτο για τη δουλοκτητική εποχή)
- Η αξία της συμμετοχής στα κοινά (ουκ απράγμονα αλλ' αχρειον νομίζομεν) – η έννοια του πολίτη (χρέος και συνείδηση)
- Η αξία του λόγου και διαλόγου (σε αντιπαράθεση με το λακωνίζειν)

Κήποι του Κεραμεικού, Παρίσι

Κεφ. 40

- Η αξία της δημιουργικότητας (και για τον πλούτο και για τη φτώχεια)
- Η αξία της προσφοράς
- Η αξία της ανθρώπινης προσπάθειας (έλλειψη μοιρολατρίας)
- Ο συνδυασμός γνώσης και τόλμης, λογισμού και ανδρείας (συνειδητή ανδρεία)

- Η σύγκριση με τη Σπάρτη: μονομέρεια, υποτίμηση πνευματικών ενασχολήσεων, υποτίμηση εργασίας (είλωτες), υποτίμηση λόγου, όχι συμμετοχή στα κοινά (ολιγαρχικό πολίτευμα), όχι πολίτες, αλλά στρατιώτες.

Χάλκινος ανδριάντας του Περικλή, Γαλλία, περ. 1830

Ενδεικτικές υφολογικές ερωτήσεις*

- *Φιλοκαλοῦμέν τε γὰρ μετ' εὐτελείας καὶ φιλοσοφοῦμεν ἄνευ μαλακίας*: Τι κοινό έχουν τα δύο ρήματα; Τι δηλώνει αυτό για τα κίνητρα δραστηριοποίησης των Αθηναίων στους αντίστοιχους τομείς;
- Πώς λειτουργούν οι εμπρόθετοι προσδιορισμοί εδώ; Μετριάζουν ή επιτείνουν τη σημασία των ρημάτων; Αν λάβετε υπόψη ότι ο πολιτισμός της κλασικής Αθήνας είναι πολιτισμός του μέτρου, σκεφθείτε πού θα οδηγούσε η υπέρβαση στους τομείς αυτούς.
- Ποια δύσκολη σύνθεση κατορθώνουν οι Αθηναίοι και με ποιες καταβολές και ποια εφόδια ανταποκρίνονται σ' αυτήν;
- Να σχολιάσετε τη βραχυλογική ικανότητα του Θουκυδίδη, που μέσα σε μια ημιπερίοδο συμπυκνώνει τα στοιχεία της ιδιοσυστασίας των Αθηναίων.
- * Οφειλή στην Ιωάννα Ρωμανού

Κεφ. 41

- Η Αθήνα παίδευσις της Ελλάδος (αναλογία με κεφ. 37: παράδειγμα)
- Η σύγκριση με όλες τις άλλες πόλεις
- Η διαπαιδαγωγική δύναμη της πόλης
- Η ανάπτυξη του ατόμου πηγάζει από το πνεύμα ολόκληρης της πόλης
- Η αυτάρκεια που χαρακτηρίζει την Αθήνα χαρακτηρίζει και τον πολίτη (ακεραιωμένος άνθρωπος)

John Flaxman (1755 – 1826), Σχέδιο από άγαλμα του Περικλή

Κεφ. 41

- Ο λόγος γίνεται διθύραμβος (μετά μεγάλων...θαυμασθησόμεθα)
- Σχήματα που υποβοηθούν:
- Επαναφορά: *μόνη - μόνη*
- Παρήχηση & Ομοιοτέλετο: *ερχεται – αρχεται*
-
- *Παρασχόμενοι, θαυμασθησόμεθα, προσδεόμενοι, καταναγκάσαντες, ξυγκατοικίσαντες*: λέξεις με όγκο που βαραίνει στο κείμενο, με υποκείμενο το «*ημεις*» - δηλώνεται η συλλογικότητα των πράξεων, τον έπαινο της σύγχρονης γενιάς.
- Ο Περικλής δηλώνοντας ότι η Αθήνα δεν χρειάζεται κάποιον Όμηρο, παίρνει τη θέση του και γίνεται ο υμνητής της.
- Παρατηρούνται ρητορικές υπερβολές.

- Κεφ. 43: *Τὸ εὐδαιμον τὸ ἐλεύθερον, τὸ δ' ἐλεύθερον τὸ εὐψυχον*
- Η ευδαιμονία δεν είναι ακριβώς ευτυχία (ηθική έννοια), αλλά αποτελεί κατάφαση στη ζωή (έχει και υλική πλευρά). Είναι το ΝΑΙ σε όλες τις πλευρές της ζωής (φυσικά και τις κοινωνικές, δημοκρατικές κατακτήσεις). Το *εὐδαιμον* και το *ἐλεύθερον* συσχετίζονται μέσω του πολιτεύματος. Σ' αυτό το πλαίσιο αναπτύσσεται και η ευψυχία.
- Αλληλεπίδραση πόλης – πολίτη, συλλογικού (ελευθερία, ευδαιμονία) – ατομικού (ευδαιμονία, ευψυχία). Και ο κύκλος συνεχίζεται... (το *εὐψυχον* το *ἐλεύθερον*)

Προτομή του Περικλή αντίγραφο από την αρχική του Κρεσίλα, Βερολίνο

- *Ι. Κακριδής: Ο Θουκυδίδης επιμένει στην ονοματική έκφραση που δίνει βάρος και σταθερότητα στο ύφος εν αντιθέσει προς τη ρηματική που δίνει κίνηση και ζωηράδα.*
- *«άνδρῶν ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος»:* εμβληματική φράση, που δίνει οικουμενική υπόσταση στη δόξα των νεκρών.

Άγαλμα του Θουκυδίδη μπροστά στο Αυστριακό κοινοβούλιο

Hector Leroux (1682–1740): Ο Περικλής και η Ασπασία θαυμάζουν
ένα γιγάντιο άγαλμα της Αθηνάς στο εργαστήριο του Φειδία

After the painting by Hector Le Roux

PERICLES AND ASPASIA IN THE STUDIO OF PHIDIAS

Lawrence Alma Tadema, 1868, Ο Φειδίας παρουσιάζει τη ζωφόρο του Παρθενώνα στον Περικλή, την Ασπασία, τον Αλκιβιάδη και άλλους φίλους

Augustin-Louis
Belle (1757–
1841):
Ο Αναξαγόρας
και ο Περικλής

Παράλληλα ή αντιπαρατιθέμενα κείμενα

- Από:
- Θουκυδίδη
- Πλάτωνα
- Αριστοτέλη
- Καστοριάδη
- κ.ά.
- Συζήτηση για το πολίτευμα

Όστρακα με το όνομα του Περικλή

- Με τέτοια λόγια πάσκιζε λοιπόν ο Περικλής να κάνει τους Αθηναίους να χαλαρώσουν την αγανάκτηση που του είχαν και να ξεδώσει ο νους τους από τα βάσανα που τους τυραννούσαν τον καιρό εκείνο. Κι όσο βέβαια για τα δημόσια πράγματα, άλλαξαν αυτοί γνώμη και δεν ξανάστειλαν μηνύματα στους Λακεδαιμονίους για συνθηκολόγηση, και για τον πόλεμο έδειχναν μεγαλύτερη προθυμία· αλλά όσο για την ιδιωτική τους ζωή, βαρυγκομούσαν πάντα για όσα πάθαιναν· οι φτωχοί, που στηρίζονταν σε μικρότερη οικονομική βάση, γιατί την έχαναν κι αυτήν, κ' οι πλούσιοι πάλι αγαναχτούσαν γιατί είχαν χάσει ωραία υποστατικά στην έξοχη, με μεγαλόπρεπα χτίρια και πολυτελείς εγκαταστάσεις, και το χειρότερο, γιατί είχαν πόλεμο αντί για ειρήνη. Στ' αλήθεια δεν καταλάγιασε ο θυμός του πλήθους ενάντια στον Περικλή, παρά μόνον αφού τον τιμώρησαν με βαρύ πρόστιμο. Αλλά αργότερα, και πριν περάσει πολύς καιρός, καθώς το συνηθίζει το πλήθος, τον έβγαλαν πάλι στρατηγό και του έδωσαν όλη την εξουσία στις δημόσιες υποθέσεις...
- Θουκυδίδης 2. 65. 1-4, Μτφ. Ε. Λαμπρίδη

Θουκυδίδου Ιστορία 2.65.8-9:

Σκιαγράφιση της προσωπικότητας του Περικλή

- *Αίτια τούτου ήτον ότι ο Περικλής, έχων μεγάλην επιρροήν, πηγάζουσαν από την προς αυτόν κοινήν εκτίμησιν και την προσωπικήν του ικανότητα, και πασιφανώς αναδειχθείς εις ύψιστον βαθμόν ανώτερος χρημάτων, συνεκράτει τον λαόν, μολονότι σεβόμενος τας ελευθερίας του, και αυτός μάλλον ωδήγει αυτόν παρά ωδηγείτο από αυτόν. Καθόσον, μη επιδιώκων ν' αποκτήση επιρροήν δι' αθεμίτων μέσων, δεν ωμίλει προς κολακείαν, αλλά στηριζόμενος εις την κοινήν προς αυτόν εκτίμησιν, ηδύνατο και ν' αντιταχθή κατ' αυτών, προκαλών εν ανάγκη και την οργήν των.*
- *Εν πάση περιπτώσει, οσάκις τους ήθελεν αντιληφθή παραλόγως επηρμένους και αλαζόνας, τους κατέπλησεν, εμπνέων φόβον δια των λόγων του, και αντιθέτως, οσάκις ήθελε τους αντιληφθή επτοημένους, επανέφερε πάλιν το θάρρος των. Ως εκ τούτου, αι Αθήναι, μολονότι κατ' όνομα δημοκρατία, εκυβερνώντο πραγματικώς από τον πρώτον των πολιτών.*
- (Μετάφραση Ελευθερίου Βενιζέλου)

Donnerstag

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΑΙ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ
Ε.Κ.ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ,
ΣΤΕΦ. Ι. ΣΤΕΦΑΝΟΥ—ΕΚΔΗΤ. Δ. ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΗ ΒΟΥΛΗΣ
ΕΑΦΗΕΑΤΟ
Βουλ. Ζωήνη

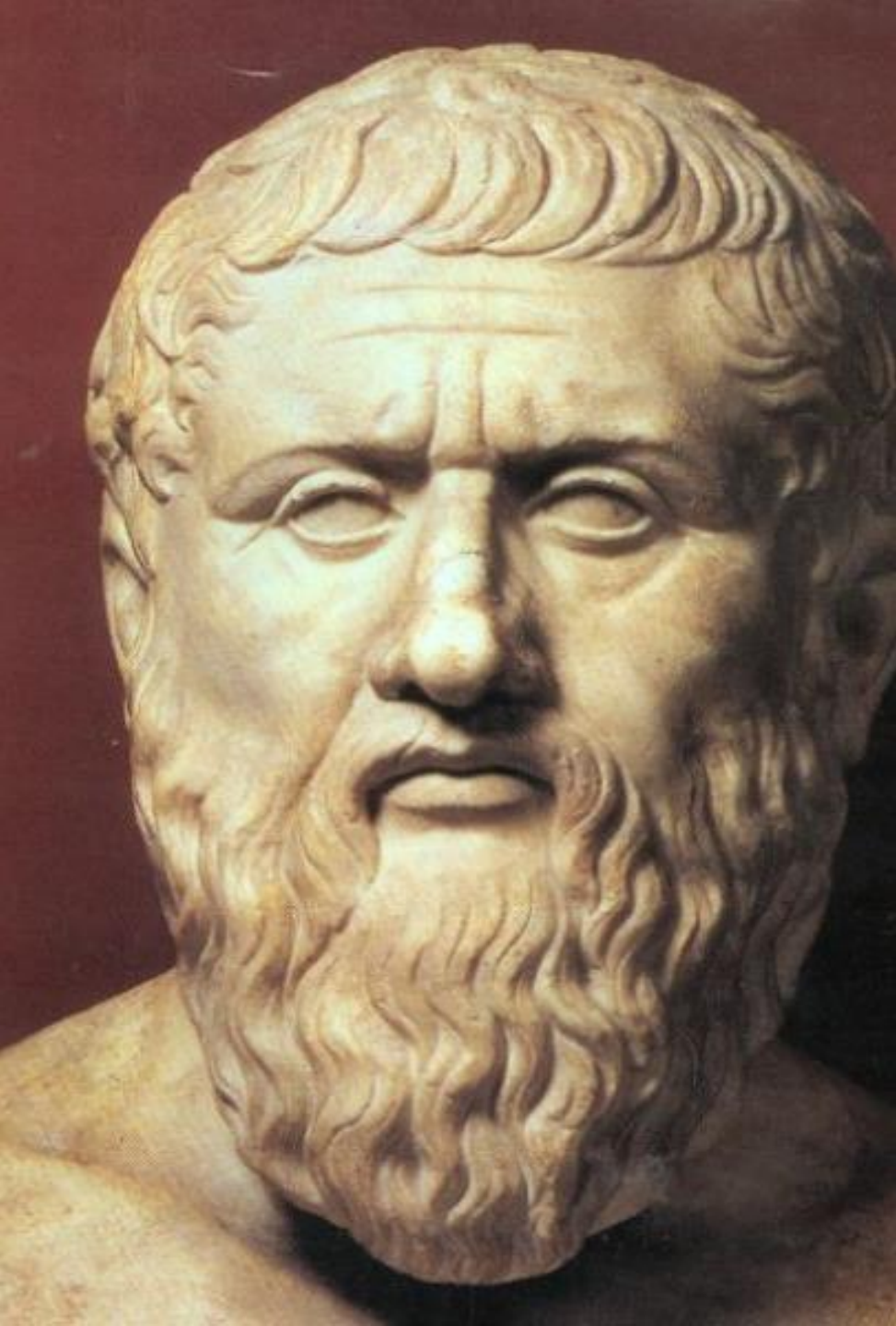
Ο Ελευθέριος Βενιζέλος μετέφρασε το έργο του Θουκυδίδη

Θουκυδίδου Ιστορία, (Α', 68-71) Δημηγορία Κορινθίων

- Οι Κορίνθιοι περιγράφουν τους Αθηναίους στο Συνέδριο των συμμάχων, όπου πρόκειται να ληφθεί η απόφαση για τον πόλεμο. Αξίζει να συγκριθεί η περιγραφή των εχθρών Κορινθίων, όπου επίσης γίνεται σύγκριση Αθηναίων και Σπαρτιατών, με αυτήν που κάνει ο Περικλής.
- Παραδόξως, ενώ πρόκειται για κατηγορητήριο εναντίον των Αθηναίων, αυτή η δημηγορία αποτελεί έναν εξαίσιο ύμνο της αθηναϊκής δημιουργίας, σε αντίθεση με τη σπαρτιατική αποτελμάτωση, ύμνο της εφευρετικότητας και της νεωτερικότητας των Αθηναίων. Και, παρόλο που οι Κορίνθιοι δεν τονίζουν αυτή την πλευρά, μπορούμε να διακρίνουμε το θέμα μιας διαφορετικής στάσης των ατόμων, των πολιτών απέναντι στα κοινά.
- *«Είναι ένα είδος μουσικού πρελούδιου που προαναγγέλλει τον Επιτάφιο.»*
(Κορνήλιος Καστοριάδης)

Θουκυδίδου Ιστορία, 5. 85-116: Διάλογος Αθηναίων – Μηλίων (Η εκτροπή)

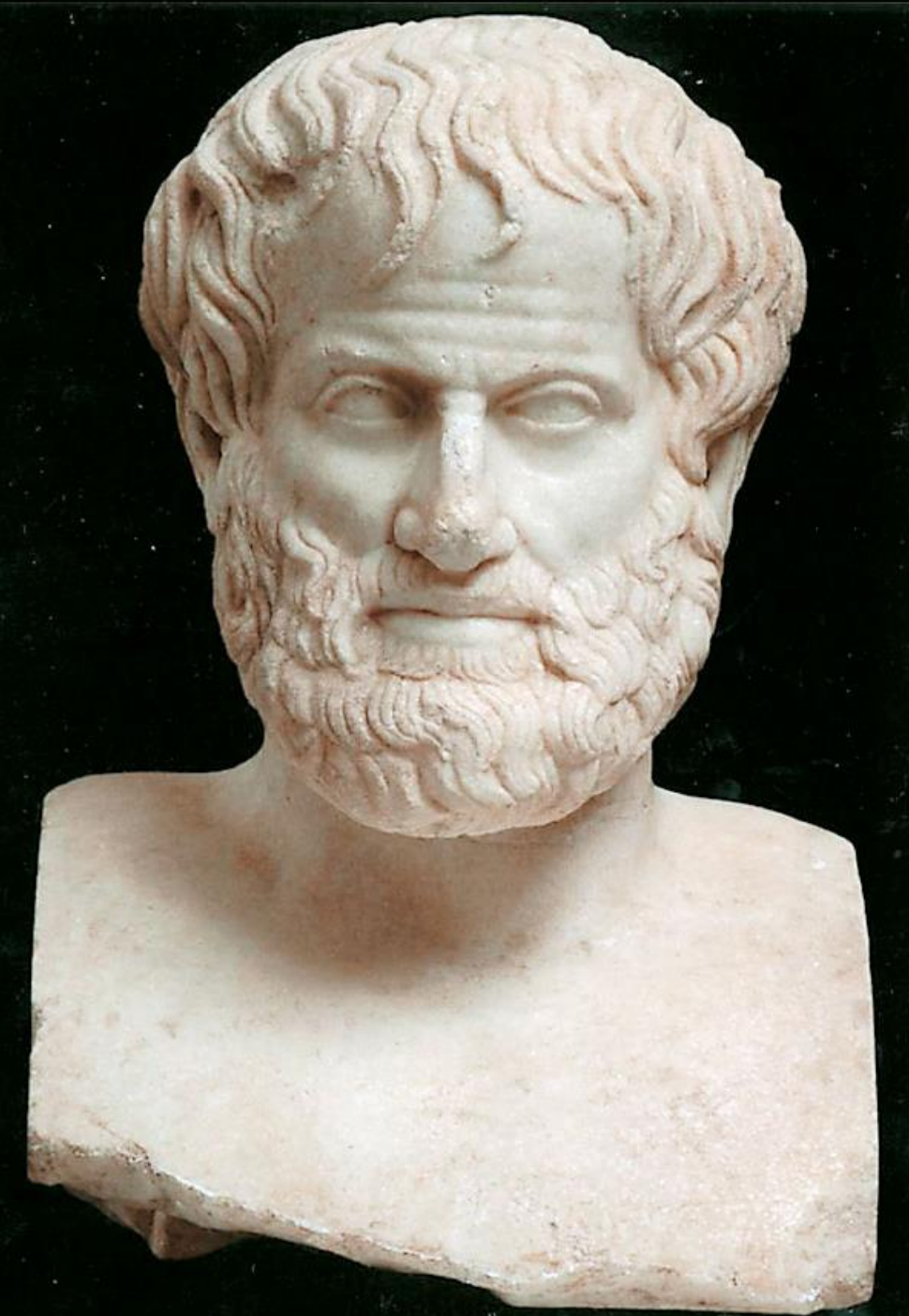
- 89. ΑΘ. Κι εμείς λοιπόν δεν θα πούμε με ωραίες φράσεις μακρούς λόγους, που δεν πρόκειται να σας πείσουν, ή ότι δίκαια έχουμε την ηγεμονία σας, επειδή νικήσαμε τους Πέρσες, ή ότι τώρα εκστρατεύουμε εναντίον σας, επειδή αδικιόμαστε, κι από σας ζητούμε να μην νομίζετε πως θα μας πείσετε λέγοντας ή ότι, ενώ είστε άποικοι των Λακεδαιμονίων, δεν πήρατε μέρος στον πόλεμο στο πλευρό τους ή ότι δεν μας κάματε κανένα κακό έχουμε την απαίτηση να επιδιώξωμε πιο πολύ να επιτύχωμε τα δυνατά απ' όσα κι οι δυό μας αληθινά έχουμε στο νού μας, αφού ξέρετε όταν υπάρχει ίση δύναμη για την επιβολή του δικαίου κι ότι, όταν αυτό δεν συμβαίνει, οι δυνατοί κάνουν όσα τους επιτρέπει η δύναμή τους κι οι αδύναμοι υποχωρούν κι αποδέχονται.
- 90. ΜΗΛ. Όπως εμείς τουλάχιστο νομίζομε, είναι χρήσιμο (ανάγκη να μιλάμε γι' αυτό, επειδή εσείς τέτοια βάση βάλατε στη συζήτησή μας, να αφήσωμε κατά μέρος το δίκαιο και να μιλάμε για το συμφέρο) να μην καταργήσετε σεις αυτό το κοινό καλό, αλλά να υπάρχουν, γι' αυτόν που κάθε φορά βρίσκεται σε κίνδυνο, τα εύλογα και τα δίκαια και να ωφελήται κάπως αν πείση, έστω κι αν τα επιχειρήματά του δεν βρίσκονται μέσα στα πλαίσια του αυστηρού δικαίου. Κι αυτό δεν είναι σε σας λιγώτερο συμφέρον από ό,τι σε μας, γιατί, αν νικηθήτε, θα μπορούσατε να γενήτε παράδειγμα στους άλλους για να σας επιβάλουν την πιο μεγάλη τιμωρία.

Πλάτων, Μενέξενος, 238c-238d

- Ο Πλάτωνας στον διάλογο «Μενέξενος» βάζει τον Σωκράτη να απαγγέλλει στον συνομιλητή του έναν Επιτάφιο λόγο που άκουσε κάποτε από την Ασπασία, δασκάλα του στη Ρητορική, υπό τύπον ρητορικής άσκησης με τη μέθοδο του αυτοσχεδιασμού και της συγκόλλησης υπολειμμάτων από τον «Επιτάφιο λόγο» του Περικλή.
- *«Γιατί στ' αληθινά η πολιτεία είναι τροφός και παιδαγωγός των ανθρώπων και η ωραία πολιτεία πλάθει τους ωραίους και ηρωικούς ανθρώπους και η κακή τους κακούς. Είναι ανάγκη λοιπόν να δείξω πως οι προγονοί μας έζησαν κι αναθράφτηκαν μέσα σε ωραία πολιτεία και χάρη σ' αυτή και στους θεσμούς της κι εκείνοι έγιναν ήρωες και οι απόγονοί τους της δίκης μας εποχής, που απ' αυτούς κατάγονται και οι νεκροί τούτοι εδώ. Γιατί το πολίτευμά μας ήτανε τω όντι και σ' εκείνους τους καιρούς και είναι και τώρα ακόμα στα χρόνια μας το ίδιο, η αριστοκρατία. Με το πολίτευμα αυτό κυβερνιέται η πολιτεία μας στις ημέρες μας κι εκυβερνήθηκε σχεδόν πάντα και στα περισσότερα χρόνια της ιστορίας της από τους παμπάλαιους εκείνους καιρούς.»*

- Την πολιτεία μας άλλοι χαρακτηρίζουν ως δημοκρατία, άλλοι όμως μ' άλλο όνομα, όποιο αρέσει στον καθένα, στην πραγματικότητα όμως είναι η πολιτεία που σ' αυτήν κυβερνούν οι άριστοι με τη φωτισμένη θέληση κι έγκριση του λαού.
- Άρχοντες έχει βέβαια η πολιτεία μας πάντα. Και οι άρχοντές μας παίρνουν την εξουσία στα χέρια τους, είτε κληρονομικά, είτε μ' εκλογή απ' το λαό. Κυρίαρχος στην πολιτεία μας είναι μοναχά ο λαός και ο λαός είναι αυτός που δίνει και τ' αξιώματα και την εξουσία σ' εκείνους που αναδείχνονται ολοένα στη ζωή ως άριστοι στα μάτια του λαού. Με το ίδιο πνεύμα στην πολιτεία μας κανένας δεν κωλύεται ούτε απ' την κακή κι ασθενική φυσική διάπλασή του ούτε απ' τη φτώχεια ούτε απ' την κοινωνική αφάνεια της γενιάς του να καταλάβει και τα πιο ψηλά πολιτικά αξιώματα και να κυβερνήσει το λαό κι ούτε σ' εμάς όποιος έχει τ' αντίθετα πλεονεκτήματα είναι δυνατό ν' αναδειχτεί μονάχα χάρη σ' αυτά, όπως συμβαίνει στις άλλες πόλεις. Στη χώρα ετούτη εδώ ένας μόνο όρος ισχύει ως πανυπέρτατος νόμος, την εξουσία παίρνει στα χέρια του και κυβερνάει την πολιτεία μονάχα εκείνος που αναδειχνεται στη ζωή, κατά την κρίση του λαού, ως σοφός ή ενάρετος και δημιουργικός άνθρωπος. Και το βαθύτερο αίτιο του πολιτεύματός μας αυτού είναι τ' ότι στην πραγματικότητα γεννιόμαστε απ' τη φύση όλοι ίσοι μεταξύ μας»

Αριστοτέλους Πολιτικά, VI, 7, 1291b 30 -1292 a 38

- *«Πρώτο, λοιπόν, είδος δημοκρατίας είναι εκείνη που παίρνει τ' όνομά της κυρίως από την ισότητα. Η ισότητα δηλ. σύμφωνα με το νόμο μιας τέτοιας δημοκρατίας, συνίσταται στο ότι οι φτωχοί κι οι πλούσιοι έχουν ίδια δικαιώματα και στο ότι καμιά από τις δυο αυτές ομάδες δεν είναι κυρίαρχη η μια της άλλης, αλλά κι οι δύο είναι όμοιες. Γιατί, αν, όπως παραδέχονται μερικοί, η ελευθερία καθώς κι η ισότητα μπορεί να φτάνουν στο ψηλότερο σημείο τους, μόνο σ' αυτό το πολίτευμα συμβαίνει, αφού όλοι, χωρίς εξαίρεση, οι πολίτες έχουν όμοια δικαιώματα και μετέχουν σ' όλα τ' αξιώματα. Κι όπως ο λαός αποτελεί την πλειοψηφία κι οι αποφάσεις της πλειοψηφίας είναι τελεσίδικες, αναγκαστικά αυτό το σύστημα είναι δημοκρατία.*

- Το παραπάνω είναι ένα είδος δημοκρατίας. Υπάρχει κι άλλο: εκείνο σύμφωνα με το οποίο μπορεί να καταλάβει κανείς αξιώματα ανάλογα με τα εισοδήματά του, που δεν πρέπει να είναι μεγάλα. Ο κάτοχος αυτών των εισοδημάτων μπορεί να μετέχει στην εξουσία, αν όμως τα χάνει, δεν μπορεί να πάρει κανένα αξίωμα.
- Άλλο είδος δημοκρατίας είναι εκείνο κατά το οποίο μπορούν να αναλάβουν εξουσία όλοι οι μη υπόλογοι σε τίποτε πολίτες.
- Άλλο είδος δημοκρατίας είναι εκείνο όπου όλοι μπορεί να καταλάβουν αξιώματα, αρκεί να είναι γνήσιοι πολίτες, ανώτατος όμως κυρίαρχος θα είναι ο νόμος. Σε μια άλλη μορφή δημοκρατίας, όλες οι άλλες διατάξεις είναι οι ίδιες με την προηγούμενη, εκτός του ότι κυρίαρχος είναι ο λαός κι όχι ο νόμος. Αυτό συμβαίνει εκεί όπου κυριαρχούν οι δημαγωγοί. Γιατί στα νόμιμα δημοκρατικά πολιτεύματα δεν υπάρχουν δημαγωγοί, αλλά την προεδρία της εκκλησίας του δήμου κατέχουν οι πιο ενάρετοι πολίτες. Πάντως όπου η ανώτατη εξουσία δεν ανήκει στους νόμους, εκεί εμφανίζονται οι δημαγωγοί. Γιατί ο λαός γίνεται μονάρχης, ένας και μοναδικός, όταν αποτελείται από πολλούς. Γιατί κυρίαρχοι είναι οι πολλοί, όχι ο καθένας χωριστά, αλλά όλοι μαζί, σαν σύνολο...

- Τέτοιος λαός όμως, επειδή είναι απόλυτος μονάρχης, επιζητεί να βασιλεύσει μόνος, εφόσον απορρίπτει την κυριαρχία του νόμου και γίνεται δεσποτικός και τιμώνται οι κόλακες που τον κολακεύουν. Και μια τέτοια δημοκρατία είναι ανάλογη με την τυραννία ανάμεσα στα μοναρχικά πολιτεύματα. Κι ο χαρακτήρας τους είναι ο ίδιος: και τα δύο συστήματα συμπεριφέρονται δεσποτικά στους άριστους πολίτες. Και τα ψηφίσματα σ' αυτά ισοδυναμούν με διατάγματα, κι ο δημαγωγός κι ο κόλακας έχουν την ίδια κι ανάλογη δύναμη. Κι οι δυο τους ασκούν μεγάλη επίδραση στους αντίστοιχους κυρίους τους, οι κόλακες στους τυράννους κι οι δημαγωγοί στους «λαούς» αυτού του είδους. Εξ αιτίας αυτών των ανθρώπων η υπέρτατη εξουσία ανήκει στα ψηφίσματα κι όχι στο λαό, (25) γιατί τα φέρνουν όλα μπροστά στην εκκλησία του δήμου. Συμβαίνει δηλ. να γίνονται μεγάλοι επειδή ασκεί κυριαρχία σε όλα ο λαός, κι αυτοί να επηρεάζουν τη γνώμη του λαού, επειδή τα πλήθη υπακούουν σ' αυτούς. Ακόμη κι αυτοί που απαγγέλλουν κατηγορίες εναντίον των αρχόντων λένε ότι θα τους δικάσει ο λαός, κι ο λαός ευχαρίστως δέχεται αυτή την πρόκληση.
- Μτφ. Β. Μοσκόβης

Τα πέντε είδη της δημοκρατίας κατά τον Αριστοτέλη (κατά καθοδική σειρά)

- Πρώτο είδος: Επικρατεί η έννοια της ισότητας συμπληρούμενη από την ελευθερία των πολιτών. Δεν διακρίνονται οι άποροι από τους εύπορους πολίτες.
- Δεύτερο είδος: Απαιτείται για την άσκηση της πολιτικής εξουσίας ένα ελάχιστο εισόδημα.
- Τρίτο είδος: Δικαίωμα πολιτικής δραστηριότητας έχουν όλοι όσοι δεν είναι υπόλογοι για οποιοδήποτε ζήτημα.
- Τέταρτο είδος: Συμμετέχουν στα κοινά όσοι είναι πολίτες.
- Πέμπτο είδος: Κυριαρχεί το πλήθος, οι δημαγωγοί και τα ψηφίσματα, όχι ο νόμος και οι άξιοι πολίτες.

Ο Καστοριάδης για Πλάτωνα και Αριστοτέλη

- Ο Καστοριάδης υποστηρίζει ότι ο Πλάτωνας και ο Αριστοτέλης δεν προσφέρονται για να αντλήσουμε συμπεράσματα για την αθηναϊκή δημοκρατία. Χαρακτηριστικά λέει:
- *«Ο πρώτος, όπως σας έχω πει, είναι αδυσώπητος εχθρός της δημοκρατίας, σε βαθμό να παραχαράσσει τα γεγονότα και να επιδεικνύει απίστευτη έλλειψη αυτεπίγνωσης όσον αφορά τις συνθήκες της ίδιας του της ύπαρξης. Δεν θα κουραστώ να το επαναλαμβάνω: ο Πλάτων, ο οποίος εγκωμιάζει διαρκώς τη Σπάρτη και κατηγορεί την Αθήνα, δεν διερωτάται ποτέ αν ο ίδιος θα μπορούσε να έχει γεννηθεί και μορφωθεί στη Σπάρτη και αν θα μπορούσε να έχει δημιουργήσει εκεί μια σχολή, όπου θα κατήγγελλε δημόσια το σπαρτιατικό καθεστώς. Όσο για τον Αριστοτέλη, με έχετε ακούσει συχνά να λέω ότι, αν και υπήρξε μαθητής του Πλάτωνα και πέθανε το 323/322, είναι από πολλές απόψεις φιλόσοφος του 5ου και όχι του 4ου αιώνα. Συμβαίνει να βρίσκεται απείρως κοντύτερα στην αθηναϊκή δημοκρατία - κι εδώ ακόμη οι ερμηνείες έχουν διαστρεβλωθεί από τις προκαταλήψεις των νεότερων λογίων-, κατά κάποιον τρόπο όμως μιλάει γι' αυτήν εκ των έξω. Δεν είναι, επομένως, δυνατόν να καταλάβουμε τι υπήρξε η αθηναϊκή δημοκρατία μέσα από το έργο τους, παρά μόνο πολύ έμμεσα, κατά μία έννοια, μέσω της κριτικής των όσων λένε.»*

Η αθηναϊκή δημοκρατία (η θέσμιση και η λειτουργία της) είχε αυτεπίγνωση και αυτοσυνείδηση. Αποτελούσε συνειδητή δημιουργία. Επίσης, με σύγχρονους όρους, αναστοχαζόταν, σκεφτόταν για τον εαυτό της. Ο Επιτάφιος αποτελεί τέτοιο δείγμα.

Ο Περικλής / Θουκυδίδης παρουσιάζει μια πρωτοποριακή αντίληψη, που εμφανίζεται για πρώτη φορά στην παγκόσμια ιστορία: Η ισχύς και η «ηγεμονία» της πόλης δεν οφείλεται σε κάποια τεχνική ή στρατιωτική ή άλλη καινοτομία, αλλά στην πολιτείαν και στους τρόπους της (τις συνήθειες, τους θεσμούς, τους τρόπους διακυβέρνησης, τα ήθη). Πρόκειται για ανθρώπινο έργο, έργο των Αθηναίων, που εμφανίζεται ως αιτία τόσο της δύναμης της πόλης όσο και των προτερημάτων των νεκρών. Συνδέεται επομένως η ισχύς της Αθήνας με αυτό που είναι οι Αθηναίοι.

2 παρατηρήσεις του Καστοριάδη για τον «Επιτάφιο»

ΚΟΡΝΗΛΙΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΔΗΣ

Η ελληνική ιδιαιτερότητα

ΤΟΜΟΣ Γ'

Θουκυδίδης, η ισχύς και το δίκαιο

Σεμινάρια 1984-1985

Ο Κορνήλιος Καστοριάδης για τον Θουκυδίδη

- Ο τρίτος τόμος της «Ελληνικής ιδιαιτερότητας» αφιερώνεται στο έργο του Θουκυδίδη. Ο Καστοριάδης αναλύει τον Επιτάφιο, για να δείξει σε ποιο βαθμό η μεγάλη αθηναϊκή δημιουργία του 5ου αιώνα είχε συνείδηση του εαυτού της. Χωρίς να επιδίδεται σε αναχρονισμούς ανακαλύπτει στον Θουκυδίδη έναν κόσμο που μοιάζει εκπληκτικά με τον δικό μας, στον οποίο κάποια αγαθά θεωρούνται πολύτιμα, ενώ δεν έχουν καμία αξία έξω από το πλαίσιο του, εκεί όπου επικρατεί η ισχύς και μόνο, έναν κόσμο στον οποίο η αντιπαλότητα ανάμεσα σε κέντρα ισχύος καταλήγει σε ανοιχτή διαμάχη, με τον ορθολογισμό να συνυφαίνεται αξεδιάλυτα με τα πάθη.
- (Από το οπισθόφυλλο)

- Ο Καστοριάδης συμφωνεί με τον Θουκυδίδη, που θεωρεί ότι ο άνθρωπος, η «ανθρώπινη φύση», έχει ένα χαρακτηριστικό στοιχείο σχετικά αναλλοίωτο, να τείνει και να επιθυμεί την ισχύ, με αποτέλεσμα να «οδηγεί στη σύσταση κέντρων εξουσίας τα οποία αντιμάχονται το ένα το άλλο, και τίποτε δεν μπορεί να σταθεί εμπόδιο στη θέληση του ισχυρότερου να επεκταθεί».
- Η δομή της ιστορίας του, έχει χαρακτηριστικά παρόμοια με αυτά της τραγωδίας, με ήρωα τον ίδιο τον αθηναϊκό λαό.
- Σύμφωνα με τον Επιτάφιο του Περικλή, ο θάνατος των Αθηναίων πολιτών για την πατρίδα τους είναι άξια πράξη, διότι η πατρίδα τους είναι τόπος αρετής και ελευθερίας, σχολείο για όλη την Ελλάδα. Θυσιάστηκαν για την πόλη τους σαν να ήσαν ερωτευμένοι με αυτή.
- Ο μετριοπαθής λόγος της Περικλή εκθειάζει τα θετικά στοιχεία της αθηναϊκής δημοκρατίας, την ισορροπία που φροντίζουν να κρατούν ανάμεσα σε ό,τι εισάγουν και σε ό,τι εξάγουν σε άλλες πόλεις, τις άνετες κατοικίες τους, που δεν συνδυάζονται με την τρυφηλότητα, αλλά με την φιλοσοφία και τον φιλόκαλο βίο (φιλοκαλούμεν μετ' ευτελείας).
- Οι παραλογισμοί των δημαγωγών, αντίθετα, θα καλλιεργήσουν ανάμεσα στον αθηναϊκό λαό, την οίηση, την υβριν, την αλαζονεία που θα τον οδηγήσει στην διάπραξη φοβερών εγκλημάτων, αλλά και στην οδυνηρή ήττα και το τέλος της δημοκρατίας.
- (Από κείμενο του Σπύρου Κουτρούλη)

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΛΑΤΙΑΣ

ΔΙΕΘΝΕΙΣ
ΣΧΕΣΕΙΣ
ΚΑΙ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ
ΣΤΟΝ
ΘΟΥΚΥΔΙΔΗ

ΕΣΤΙΑ

- Τα βασικά προβλήματα της διεθνούς πολιτικής (π.χ. διακρατικός ανταγωνισμός, συμμαχίες, αποτροπή, "θεωρία του ντόμινο", καταναγκασμός, κατευνασμός, δίλημμα ασφάλειας, ισορροπία δυνάμεων, κλπ.), παρά τις δραματικές τεχνολογικές αλλαγές, παραμένουν αναλλοίωτα ανά τους αιώνες. Έτσι, είναι εύλογο το ότι ο Θουκυδίδης θεωρείται επίκαιρος για τους στρατηγικούς αναλυτές που προσπαθούν να κατανοήσουν μεταξύ άλλων, τη λογική του ανταγωνισμού μεταξύ μιας χερσαίας και μιας ναυτικής δύναμης (π.χ. Αθήνα-Σπάρτη, Ρώμη-Καρχηδόνα, Αγγλία-Γερμανία, ΗΠΑ-Σοβιετική Ένωση), τους πολιτικούς επιστήμονες που προσπαθούν να κατανοήσουν τη λογική του ιμπεριαλισμού και τους φιλοσόφους που προσπαθούν να κατανοήσουν τη σχέση μεταξύ «φύσεως» (ή ισχύος) και «νόμου» (ή ηθικής).
- (Από την παρουσίαση στο οπισθόφυλλο του βιβλίου)

*«Αν θέλετε να καταλάβετε
αυτά που συμβαίνουν
στον κόσμο, έχετε κάθε
συμφέρον να διαβάσετε
τον Θουκυδίδη»
(Κορνήλιος Καστοριάδης)*

*«Ο Θουκυδίδης, όπως ο
ίδιος είχε προβλέψει,
έγραψε όχι μόνο την
ιστορία του
Πελοποννησιακού
πολέμου, αλλά και την
ιστορία των
Ναπολεόντειων πολέμων,
του Πρώτου Παγκόσμιου
πολέμου, του Δευτέρου
Παγκόσμιου πολέμου και
του Ψυχρού Πολέμου».
(Louis J. Halle)*

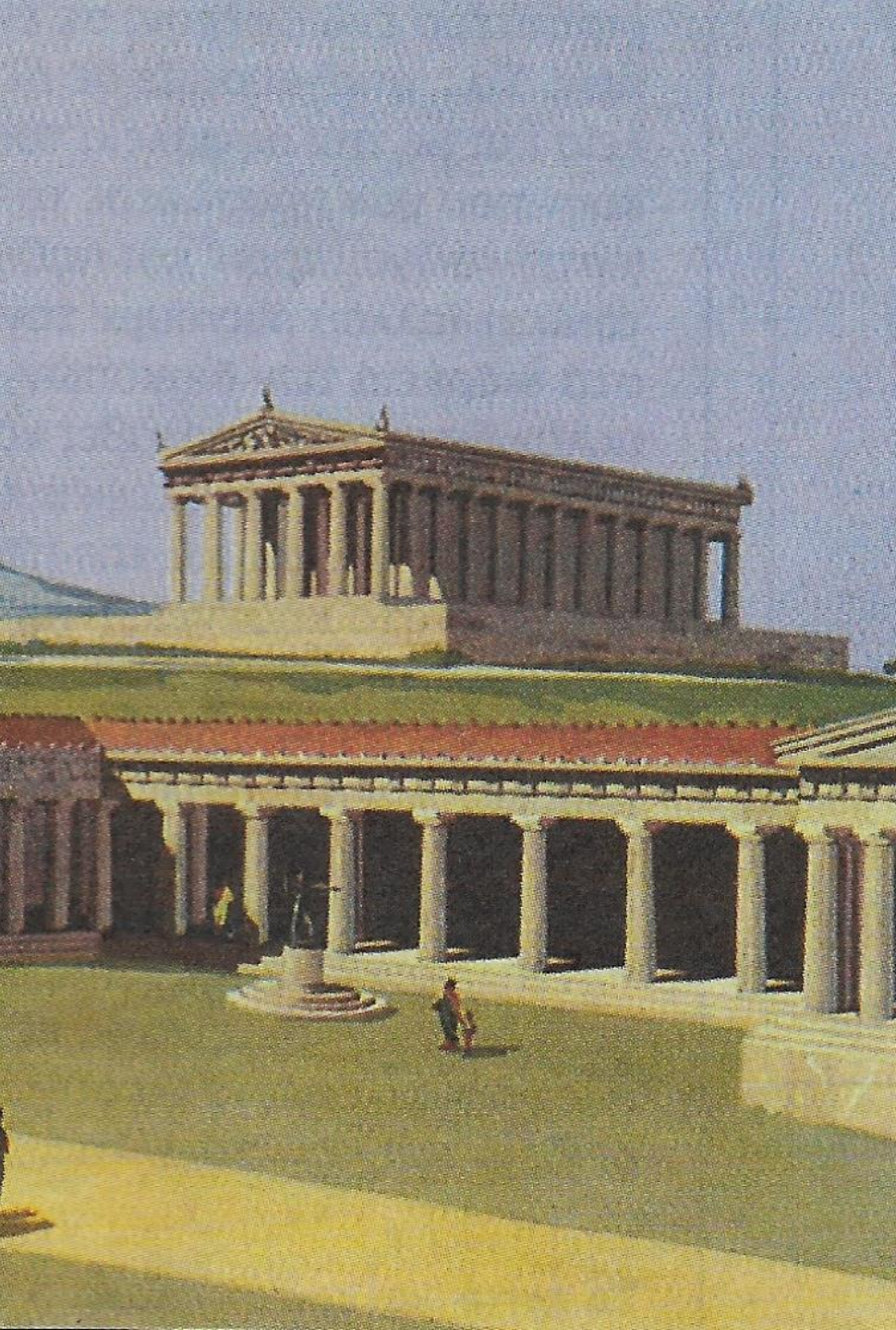
*«Η πρώτη σελίδα του
Θουκυδίδη είναι, κατά τη
γνώμη μου, η αρχή της
πραγματικής ιστορίας. Όλες
οι προηγούμενες αφηγήσεις
είναι τόσο αναμειγμένες με
το μύθο, ώστε οι φιλόσοφοι
θα έπρεπε να τις
εγκαταλείψουν στον
καλλωπισμό των ποιητών
και των ρητόρων».
(David Hume)*

Έγραψαν για τον Θουκυδίδη

- Βέβαια, η αντίληψή του για κυκλική εξέλιξη της ιστορίας και επανάληψή της δεν ισχύει.
- Ωστόσο, έγραφε με το βλέμμα στο μέλλον (κτημα ες αεί).

Ζακλίν Ντε Ρομιγύ

- «Η έξαρση της δημοκρατίας στην αρχαία Αθήνα», Άστυ, 2006
- Το θαύμα της αρχαίας Αθήνας συνδέεται με το πολιτικό περιβάλλον, που επέτρεψε την άνθηση των μεγάλων ιδεών που άλλαξαν τον κόσμο (ελευθερία, ισονομία, ισοπολιτεία, ισηγορία, παρρησία) και την ανάδυση των μεγάλων έργων (αρχιτεκτονικής, γλυπτικής, θεάτρου, ιστορίας, φιλοσοφίας, ρητορικής).
- Δεν ήταν όλα ωραία και καλά, αλλά ήταν τα περισσότερα. Υπήρχε και βία στην αρχαία Ελλάδα, αλλά συνολικά δεν ήταν μια κοινωνία βίας, εκτός από ανώμαλες συνθήκες πολέμου και εμφύλιας σύρραξης (Θουκυδίδης: «βίαιος διδάσκαλος πόλεμος», 3.82.2).
- Ο επίλογος του βιβλίου: «Σύντομη ματιά στον σύγχρονο κόσμο»

Επίσης από την Ζακλίν ντε Ρομιγύ:

- *Το ανθρώπινο μεγαλείο στον αιώνα του Περικλή, Ωκεανίδα, 2010*
- *Πόσο επίκαιρη είναι η αθηναϊκή δημοκρατία σήμερα; Ερμής, 2009*
- *Ο Θουκυδίδης και ο αθηναϊκός ιμπεριαλισμός, Παπαδήμας, 2000*
- *Ιστορία και λόγος στον Θουκυδίδη, Μ.Ι.Ε.Τ, 1988.*
- *Η οικοδόμηση της αλήθειας στο Θουκυδίδη, Παπαδήμας, 1994*
- ...

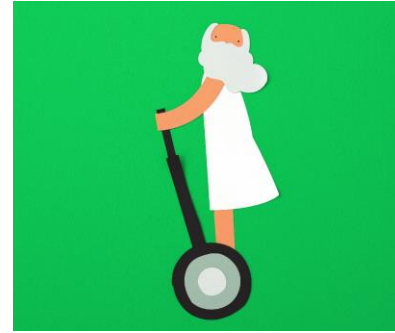
Νικόλ Λορώ: «Η Αθήνα, ο ιστορικός και η ταφή»

- Για τον Θουκυδίδη και η ταφή και ο Επιτάφιος λόγος περικλείουν ένα και μόνο δίδαγμα: ότι η μορφή του πολίτη αποκτά το ύψιστο μεγαλείο της στη μορφή του Αθηναίου νεκρού. Κι έτσι η πόλη συνειδητοποιεί τον εαυτό της μέσα στη δόξα της.
- Η Αθήνα, η πρώτη δημοκρατία που σφράγισε τη συνοχή της τιμώντας τον θάνατο των δικών της, συλλαμβάνει νοητικά τον εαυτό της μέσα από έναν θεσμό πένθους και δόξας. Ο ιστορικός ανασυσταίνει για τους μεταγενέστερους την ταφή δίνοντάς της τη μορφή μιας τελετής λόγου.

Δραματοποίηση

- Σκηνοθεσία, ηθοποιία: Άννα Κοκκίνου, 2014
- Μετάφραση: Ν. Μ. Σκουτερόπουλος
- Επιλογή κειμένων από Θουκυδίδη
- Μεγάλες ομοιότητες με το σήμερα
- Την ιστορία αφηγείται ένας «άνθρωπος-μηχανή», ένας άφυλος φουτουριστικός μάντης, ένας ιστορικός-ρομπότ, καθηλωμένος σε υπερσύγχρονο αμαξίδιο και εξοπλισμένος με εξαρτήματα πτήσης. Ανίκανος να περπατήσει στη γη, αλλά έτοιμος να περιπλανηθεί στο χωροχρόνο της ιστορίας, μας μιλάει για ένα μακρινό πολύνεκρο πόλεμο του παρελθόντος, που μοιάζει σαν να έρχεται από το μέλλον.

ΘΕΑΤΡΟ ΣΦΕΝΔΟΝΗ ANNA KOKKINOY

ΕΓΩ
Ο ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ
ΕΝΑΣ ΑΘΗΝΑΙΟΣ

ΕΝΑ ΘΕΑΤΡΙΚΟ «ΜΑΓΗΜΑ» ΙΣΤΟΡΙΑΣ

7-10
ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

ΣΤΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΔΗΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
26510 83940

ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ
LIFO

ΕΣΤΙΘΡΙΑ 12€
ΣΧΟΛΙΑ 14€

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ: ΣΦΕΝΔΟΝΗ
210 515 8940, 844 432074
theatre@sfendoni.gr, sfendoni@sfendoni.com
www.sfendoni.com.gr

Θουκυδίδης δραματικός, Αισχύλεια 2016

- Δραματοποιημένα αποσπάσματα
- Διερεύνηση «πολεμικού δράματος»
- Περιλαμβάνονται και τα «Κερκυραϊκά», ο Επιτάφιος του Περικλή, ο Λοιμός της Αθήνας, οι κρίσεις του Θουκυδίδη πάνω στο θέμα του πολέμου.
- Τα αποσπάσματα προσδίδουν μια θεατρική μορφή στο έργο χωρίς να προδίδεται η αφηγηματική τεχνική του αρχαίου ιστορικού.
- Ανάδειξη κρυμμένων συναισθημάτων (μέσα και από σύγχρονα τραγούδια, ποιήματα)

Δημιουργική
γραφή

Ρητορικές και
θεατρικές
τεχνικές

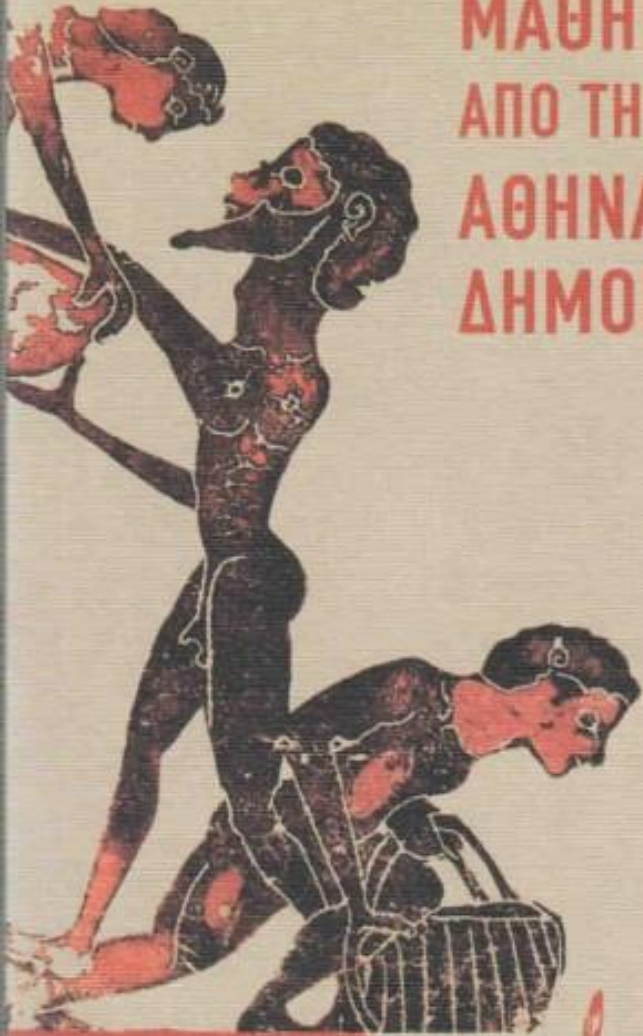
Εικαστικές
απεικονίσεις

Απόδοση από
μαθητές

Δημιουργικές προσεγγίσεις

ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΚΥΡΤΑΤΑΣ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ
ΑΠΟ ΤΗΝ
ΑΘΗΝΑΪΚΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

21ος παράλληλος

ΕΚΔΟΣΕΙΣ του ΕΙΚΟΣΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ

Δημιουργικές προσεγγίσεις

- Αγώνες λόγων
- Μια μέρα (από τη ζωή ενός Αθηναίου, ενός Σπαρτιάτη, μιας Αθηναίας, στο θέατρο, κλπ.)
- Βλ. σχετικά «Μια μέρα...» Δεκαπέντε ιστορίες της καθημερινότητας από τα αρχαία χρόνια ως την εποχή μας (Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού, 1988)
- Επίσκεψη στον Κεραμεικό (πραγματική, ψηφιακή)
- Μπορεί να μας διδάξει σήμερα ο Επιτάφιος; Σύγχρονες εφαρμογές αρχαίων ιδεών
- ...

«Μα το τι είναι δίκαιο είναι σχετικό: αφορά τους δυνατούς και όχι τους αδύνατους». Τότε και σήμερα.

«Για μια πολιτεία που ασκεί ηγεμονία, τίποτε δεν είναι παράλογο αν είναι συμφέρον». Αγιάζει ο σκοπός τα μέσα; Ο Θουκυδίδης «συνομιλεί» με τον Μακιαβέλλι.

Μια ματιά στις σύγχρονες διεθνείς σχέσεις μέσα από το πρίσμα της θουκυδίδειας αντίληψης για την πολιτική και τους δυνατούς. Νόμος- ηθική- ισχύς-αντίποινα και τιμωρία.

«Ανειμένη δίαιτα» με τη ματιά στο μέλλον: πότε πρέπει να ανησυχούμε;

«Δια δέος»: ο εσωτερικός σεβασμός και οι σύγχρονες πολιτικές και κοινωνικές παρεμβάσεις. Φοβόμαστε ή σεβόμαστε τους νόμους;

Πόσο τέλεια ήταν η Αθηναϊκή Δημοκρατία; Ένας σημερινός σχολιαστής αντιλέγει στον Περικλή (ευεργεσία, άριστοι, δικαιοσύνη, θαυμασμός κ.ά.)

Ενδεικτικά θέματα δημιουργικών εργασιών (οφειλή στην Κική Σακκά)

Καλή συνέχεια!